

ליקוטי

מוהר"ן

מבואר

חברותא

ללימוד בעיון

אמר שצריכים ללמד אותו הרבה עד שיהיה שגור בעל פה. ואמר בפרוש שהלמוד בחבוריו הקדושים הוא אתחלתא דגאלה. ואמר ללמד גם בעיון גדול, כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו ובתורתו הקדושה והנוראה מאד, עד אין סוף ואין תכלית: (ח"מ שמו)

כל גליונות חברותא על ליקוטי מוהר"ן אפשר להוריד בכתובת זו <https://breslev.org/likum>

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

ליקוטי מוהר"ן

מבואר

חזרותא

ללימוד בעיון

מבוא לביאור

הביאור מורכב מג' חלקים:

הראשון – ביאור הפשוט, ששולב בגרסת התורה והוא מסקנת העיון שבהערות החלק השני – ההערות^א, בנוי על פי רוב בדרך של קושיא ותירוץ. ופתיחת כל המראה מקומות עם מפרשיהם כדי שהלומד יוכל בעצמו לדון בדיוק הדברים ולא יוכרח לסמוך עלי. שעל כן נקרא חיבור זה חברותא, כי הכוונה להיות עזר ללומד ולא ספר חידושי תורה אע"פ שמובלעים בו גם הרבה חדושים.

והשלישי – היא הקדמה לתורה שהיא מבט כללי על התורה, שאמור לקשור את כל חלקי התורה בקשר אחד.

ועוד גם לבאר נושאים שבמיוחד קשים להבנה בתורה. ההקדמה – בנויה על מסקנת העיון שבהערות לכן אין בה כמעט ראיות למבואר בה

דרך הלימוד נ"ל לדמות למחרוזת כי כל תיבה ומשפט בתורה הן חרוז נפלא שצריך לעיין בו תחילה בפני עצמו ללמוד אותו היטב ולכן בזה גלשתי גם מעבר לקשר העניין לתורה, ואח"כ לעיין בו כיצד נקשר לתורה, וכן לעבור מחרוזת לחרוז אע"פ שעדיין לא נקשרו היטב החרוזים כולם זה לזה. וכך נהגתי בכל מקום שכתבתי הערה ולפי מסקנת ההערה ביארתי את הפשט המשולב בגרסא.

וכל זה עדיין בחי' "הזורעין בדמעה", כי עיקר ה"ברינה יקצורו" זה למצא את החוט החזק שיחרו את כל החרוזים היטב דהיינו לתפוס את מהלך התורה באופן שכולל את כל הפרטים בלא שישאר פרט מיותר שכביכול אין בו צורך למהלך התורה. וזה השתדלתי לעשות אחרי לימוד כל התורה בעיון כתבתי הקדמה לתורה שהכוונה בה לבד מביאורי מושגים קשים להבנה, העיקר לעשות סיכום קצר שכולל את כל החרוזים ופושט את כל הספיקות כפי שנתבררו בעיונים שבהערות. (אמנם כיון שאין ביהמ"ד בלא חידוש גם בהקדמה נתחדשו דברים שלא תמיד העתקתי אותם להערות) (זו היתה כוונתי ועדיין אני מצפה להצליח יותר)

דפי הליקוטי מוהר"ן בצורת הדף נלקחו מליקוטי מוהר"ן המדויק, מהדורת תקפא שהיא גרסת מוהרנ"ת שהדפיס בביתו, מוגה בהשוואה לשאר מהדורות. ובתוספת מ"מ הישנים וחדשים.

הערות אפשר להפנות למייל lezavotlaze@gmail.com

^א היכן שנזכר הריצ"ח הכוונה להרה"ג רבי יוסף צבי חשין שליט"א. (הריצ"ח כה 23) פירוש שהוא ביאור שאמר בתורה כה בדקה 23. (הריצ"ח במדבר תשנ"ד) הפירוש שהוא ביאור בשיעור על הזוהר פיקודי שנאמר בשנת תשנ"ד פ' במדבר. הרבה יסודות וביאורים ששמעתי ממנו הבאתי ולא כולם ציינתי מחשש שלא לזה היתה כוונתו ובחלקם ציינתי שדברי הם עפ"י מה ששמעתי ממנו דאוי לי אם אומר ואוי לי אם לא אומר, והוא רחום יכפר עוון.

^ב השתדלתי מאד כל ביאור להקדים לו את הקושיא המכריחה אותו וכל קושיא התחלתי בלשון צ"ע כדי להקל על מי שרוצה לעיין בעיקר בקושיות.

^ג עיין חיי מוהר"ן אות שפט שכל תורה של רבינו אע"פ שהיא חדרים חדרים היא קשר אחד הדוק, ועיין תורה סה שהתפלה של רבינו היא אחד ממש ובסופה עדין אחוז בתחילתה וכן מסתבר שמי שאמר על עצמו שזכה ליחידה דיחידה אצלו התורה והתפלה הן כל אחת ושתייהן יחד אחדות פשוטה.

הודעה

כל הביאורים הם בדרך אפשר והצעה בלבד,

כי מי יודע עומק כוונתו ובפרט אנו והלוואי שגם במה שכיוון למדרגתי לא שבשתי, ורק כיון שציוה לעיין ולחדש בתורתו אנו מקיימין דבריו על פי שכל הפשוט שלנו וכדברי מוהר"ת הנוקבים שכל מה שמוקבל מרבו צריך לידע שצדקו אינו יודע כלל, כי כפלים לתושיה, פי מאד עמקו מחשבותיו, פי דבריו הם כמעין הנובע והם פחינת מים עמקים עצה בלב איש. וצריך כן פעם לעיין היטב בדבריו והקדושים ולחזור ולשאב מהם עצות נפלאות באופן שיוכל להציל את עצמו משטף מים רבים של זה העולם. וכל מה שידע ויוציא מדבריו צריך לידע ולהבין ולהאמין שצדקו אינו יודע כלל עד היכן מגיעים עמקות דבריו העמקים מני ים וכו'. רק במה שהרשה יכול להתבונן מהם עצות לעבודתו יתברך כפי מדרגתו, אבל עצם תורתו ואפילו שיחותיו הקדושות אי אפשר להשיג בשום אופן וקמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה, הריבה למדתי מרבותי ולא חסרתי מהם אלא וכו'. עכ"ל

ועיקר כוונת החיבור הזה הוא לבאר הפשט באופן שכל אחד יוכל ללמוד ולעורר קושיות ללימוד בעיון ולפתוח את המראה מקומות להקל על הלומד בעיון. ולרגע לא שכחתי את אנ"ש החריפים שאם יעינו בזה מסתמא יהיו להם הרבה הערות, והרבה חדושים שעמלתי שעות רבות להבין ולחדש מסתמא אצלם הוא דבר פשוט שמיד עלו עליו. כל מעלתי עליהם היא רק הסבלנות לעמוד ולטרוח הרבה שעות עמ"נ להגיש כשלחן ערוך את הדברים להקל על הרוצה ללמוד בעיון, כיון שלא מצאתי אחר שעשה זאת.

התנצלות

אמנם מעט בברסלב העיון לפרסם חידושיהם חלקם כדי לא להיקרא בעל המחבר וכו"ב תארי כבוד

חלקם כנראה מחשש שלא יצאו חובת הזהרת רבינו בתורה כא אות ח' שאין לדרוש לרבים אלא דברים המבוררים לו כאחותו שאסורה לו כמבואר בשבת קמה, ואע"פ שהזהיר בתורה סא' (סוף אות ה') שכ"א חייב להאמין בחשיבות חדושי, מסתמא כוונתו להאמין אבל לא לדרוש ולפרסם.

אבל כיון שאמר אני חדש מלא ישן ולא ידוע שבוה דווקא יצא לחדש ולחלוק על מפרשים רבים שהאריכו בחיוב כתיבת חידושים עיין **מהרש"א** ב"ב י: שעל זה אחז"ל פסחים נ. אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו ו**בספר חסידים** אות תקל מי שגילה לו הקב"ה דבר, ואינו כותבה ויכול לכתוב, הרי גזול מי שגילה לו, כי לא גלה לו אלא לכתוב, דכתיב (תהלים כה יד) סוד ה' ליראיו ובריתו להודיעם, וכתיב (משלי ה טו) יוצאו מעינותיך חוצה, וזה שכתוב (קהלת יב יד) יביא במשפט על כל נעלם, שגורם שנעלם, אם טוב שגילה לו אם רע, שאינה כותבה: וביאור **ברית עולם להחיד"א** שם. הוסיף בשם ספר **לב אריה** שכתב בהקדמתו משם רז"ל שבזמן שבית המקדש קיים כשארם מקריב קרבן מתכפר לו וכשארם כותב בספר מה שלומד איזה חידוש הכתיבה זו עולה לו במקום קרבן. וזוהי פני הרב הנ"ל את הכתוב וזה ומנחה לא חפצת וכו' עולה וחטאה לא שאלת לא אמרת הנה באתי במגילת ספר כתוב עלי שיעלה במקום קרבן. עוד ע"ש בשם ספר **רבינו אפרים** על התורה כתב יד פרשת כי תשא שכתב בשם **רבי אליעזר מגרמזיא** ז"ל שכל מי שמגלין לו רוי תורה מן השמים ואינו כותבה עתיד ליתן את הדין עכ"ל. ועיין **שפתי כהן** למוה"ר מרדכי הכהן מגורי הארז"ל בהקדמת ספרו בזה"ל "נינתה רשות למי שחננו ה' קצת דעה וחכמה ובינה לבאר ולפרש מה שקבלה נשמתו בסיני ואם לא יכתבם נראה לי שהוא נענש כמו הנביא שהוא כובש נבואתו שחייב מיתה. ועיין בספר **מחשבות חרוץ** לר' **ציוק הכהן** אות טו שכתב שיש גם חיוב לפרסם כי שמא יש בדבריו איזה חידוש השייך לחלקו ולא נגלה לשום אדם והוא לכך נוצר לגלותו בעולם, ואם לא, ח"ו יצטרך להתגלגל. עוד עיין בספר **קהילות יעקב** ז"ע שכתב בהקדמת ספרו בשם ספר תורת גיטין מאמר הקדמון שדבר טוב אחד בספר מציל על הספר כולו. עכ"ל. לכן אולי ע"י הודעה והתנצלות הנ"ל אפשר כן לפרסם איזה חידושים גם לפחותים כמונו, ואנו תקווה שעכ"פ דבר טוב אחד יש גם בחיבור זה ויציל על הספר כולו.

ואע"פ שהרמב"ם מזהיר באגרות קדש מאמר קדוש ה' שלפני שדורש לרבים יחזור ד"פ אבל מה שכותב צריך לחזור אלף פעמים, מסתמא הכוונה להוראה למעשה ואע"פ שבדברי רבינו יש הוראה בקיום עצותיו ועיני השקפה למעשה, מסתמא בדרך לימוד מותר דאל"כ לא שבקת חי. ומסתמא גם הזהרת רבינו הנ"ל אפשר לפרש כך.

עכ"פ אם טעינו והזהרתם היא בכל עניין, אולי ראוי לכנות את הביאור חברותא, כי חברותא דרכו לומר גם את ספקותיו ולא רק דברים המבוררים כאחותו שאסורה.

עוד עניין חתימת שם המחבר היא סוגיא בפ"ע עיין **ספר חסידים** שסו שחכמים ראשונים נמנעו כדי שלא להנות מהתורה ועיין שם סימן ח' שרשב"ג מי' הרוגי מלכות תלה בזה סיבת הריגתו עוד ע"ש סימן פד שמנכין לו מזכותיו, אמנם יש מקשים א"כ מאי משמאלה עושר וכבוד. מאידך רובא דעלמא נהגו כן לציון שמם ונ"ל הטעם או שצויין ע"י תלמידיהם או שכל היחס לפירוש הוא כפי גדולת המחבר בחכמה ויר"ש לכן חששו שאם לא יצינו שמם לא ינהגו כבוד ראש בדבריהם.

לעורר על חשיבות העיון בתורה של רבינו

עיין **חיי מוהר"ן** סימן שמו שאמר שטוב לקבוע לעצמו שני שעורים ללמוד ספריו הקדושים, שעור אחר פשוט ללמוד במהירות הרבה מאד כדי שיהיה שגור בעל-פה, ושעור אחר ללמוד בעיון גדול. כי יש עמקות גדול ונפלא בספריו. ועין במקום אחר מזה מענין עצם העמקות הגדול שיש בתורתו הקדושה והנוראה מאד עד אין סוף ואין תכלית:

ועיין **תורה קה תנינא** שהעיון בתורתו מסוגל לבטל הרהורים רעים כי הם באים מהמדמה ועיין ככבי אור (חכמה ובינה אות לו) לבאר דברי רבינו בסוף תורה כה שצריך לקרא שם חדש ליצה"ר דהיינו מדמה. הטעם כי המדמה הוא מדרגה שמינית ביצוה"ר שנתחדשה כנגד התורה של רבינו ולפ"ו דווקא תורת רבינו מסוגל ביותר להכניע ולתקן את המדמה.

ועיין **חיי"מ סימן תקבא** – שרבינו אמר כבר נתתי לכם כח המדמה כשר וטוב וכו'.

ועיין **ביאור הלכות** (תורה נד אות ד) – שהכוונה בעיקר לתורה נד שבה המשיך לאנשיו ובעיקר למוהר"ת מדמה זך וברור. ועי"ש אות ו' שכל אחד כפי התכללותו בו ובתורתו כן ויזה. (וכיצד התכללות בתורתו עיין בסוף תורה פו תנינא מש"כ רבינו דהיינו לעיין באותו מאמר ולכות להבין בו ולעשות עמו איזה עבודה ע"ש)

ועיין **תורה ח' תנינא אות ז'** שעיקר האמונה תלויה בברור המדמה וע"ש אות ח' שע"כ צריך מאד לחפש ולבקש מאד צדיק כזה שיכול להמשיך מדמה מבורר לאנשיו.

עוד עיין **תורה עב תנינא** שע"י הסתכלות בצדיק והצדיק בו וזכין להתנוצצות המוחין ולשפלות (שרק היא תקום בתחית המתים) ולגדולה כפי מדרגת מוחו. ועיין בפל"ח שם אות ב' וד' עפ"י לק"ה תפלין ו' כו שגם ע"י לימוד ספרו מתקיים כל זה עפ"י המבואר בתורה קצב שפניו ושכלו של הצדיק נמצא בספרו.

ועיין **ככבי אור** (שיחות וספורים אות מג) הובא בחכמה ותבונה (סימן ב' אות טו) – שרבינו שאל את רבי אהרן תלמידו שהיה הרב של ברסלב למה לא תקח את ספרי ותענין בו היטב עד שיעלה על דעתך איזה קשיא ואח"כ תוסיף ותענין בו עד שתבין ותדע את התירוץ שע"י.

ידועים דברי רבינו שכינה בשם אפיקורס את אותם שאמרו שתורתו גבוהה מדאי. ונראה פשוט כוונתו בזה שאין אחד שלא יכול למצא תועלת בספרו. וא"א לומר שהכוונה שכל אחד יש כמה תורות שמתאימות לו שהרי לא אמר זאת על ספרו אלא על תורתו קודם שנעשו לספר א"כ בכל תורה בלקוטי מוהר"ן יכול כל אחד בכל מדרגת הבנה למצא איזה תועלת נצחית ואמנם לכאורה צריך לומר זאת גם על כל חלק מתורה אבל בזה צ"ע. עכ"פ לפ"ו צריך זהירות גדולה וכל אחד לבחון עצמו אולי ח"ו הוא מאותם אלה שמכונים בפי רבינו אפיקורס. מה שנקט לשון אפיקורס דהיינו כופר במציאות הנבואה ונבואת משה (רמב"ם תשובה ג' ח'). נראה כוונתו כיון שאמר בתורה מו תנינא שאסור לומר תורה אלא אם יכול לומר באופן שכל אחד ישמע רק מה שצריך לו ולא יותר. נמצא שמי שסובר שרבינו אומר תורה גבוהה הוא מיטל פנים בצדיק.

ואם תקשה שרבי אברהם בן נחמן זצ"ל שהיה גאון ועמקן עצום אמר בככבי אור (ששון ושפחה יז) הלואי שאבין ואדע עכ"פ עשרת אלפים שנה לאחר התחיה דבור אחד מדבריו הנוראים כפי שידע אותו אדמו"ר ז"ל עוד בזה העולם. וא"כ מה הטענה על אזוהי הקיר כמונו. אבל אדרבה משם ראייה כי המשך דבריו שם שעל כל זה רבנו בעצמו הזהיר לכמה וכמה שישתדלו לחדש בתורתו כמבואר בתורה קה תנינא שאפילו אם לא יכוון לכוונתו זה טוב, ומוכן מזה שהיו לו כמה כוונות בדבריו הנוראים שגם אנו נוכל לידע ולהבין בהם קצת וכו' ע"ש.

מי שיש לו קצת הרגשה בליקוטי מוהר"ן רואה בחוש שהספר לא נכתב לגאונים, ולא ליודעי קבלה, ולא ליודעי כל התורה כולה, אלא לכל אדם כפשוטו ממש ורואים בחוש שאדם פשוט יכול להתעורר מהספר של רבינו יותר מגאונים גדולים. ויש גאונים גדולים ואפילו כאלה שכותבים פירושים על הספר אעפ"כ רואים בחוש שאין להם את ההרגשה והמסר של רבינו שמקבל חסיד פשוט של רבינו, כי הספר הזה צריך רק ביטול לרבינו זה הכל, וכמוכן כשיש ביטול אזי ככל שהוא בעל כשרון ויותר בקי בספרים גם מוצא בו יותר טעם ועומק.

חברותא
ללימוד עיון
בספה"ק
ליקוטי מוהר"ן
תנינא
דף מ.

תורה פט

פה [א] **צריך** ליהרר מאד שלא לאכול פרי שלא נתבשלה כל צרכה. וכמו שאסור לקוץ אילן בלא זמנו, כשארז"ל (ב"ב כו.) [ב] כן אסור לתלוש פרי קודם בישולה, וכן אסור לאוכלה. והאוכל פרי קודם גמר בישולה יכולה להזיק לו מאד לנשמתו, כי יוכל לאבד נפשו ע"ז. כי הפרי כל זמן שהיא צריכה להתגדל יש לה כח המושך [ג] כי הוא צריכה חיות להתגדל וע"כ בוודאי יש לה כח המושך שמושכת יניקתה וחיותה. וכשתולשין אותה קודם זמנה קודם שנתבשלה עדיין כל צרכה, עדיין יש לה כח המושך. כי כשמתבשלת כל צרכה שוב פסק ממנה כח המושך, כי אינה צריכה עוד למשוך חיות. אבל כשצריכה להתבשל עוד עדיין יש לה הכח המושך. וע"כ זה האוכלה קודם גמר בישולה, תוכל הפרי למשוך לעצמה חיות הנפש של זה האדם, מאחר שעדיין יש להפרי כח המושך כנ"ל, ע"כ תוכל הפרי למשוך לעצמה חיות נפשו, ויוכל לאבד נפשו. ועכ"ז, אם מברך הברכה של הפרי בכונה ובריאת שמים אזי יוכל להנצל מזה. וגם אם הוא חוק ביותר בעבודת ה', יוכל ג"כ להוציא עוד חיות מהפרי ולמצוא שם אבידות [ד]. כי יש דברים אבודים, ויש בזה דברים נפלאים, סודות נסתרים ונוראים מאד רזון עילאין. והעיקר שהאדם צריך ליהרר מזה מאד, היינו שלא לאכול פרי קודם שנתבשלה כל צרכה. ודע כי גם כשמבשלין הפירות לבייתו אינו מועיל לזה. אבל אם הפירות שלא נתבשלו כל צרכן על האילן, הם מונחים איזה זמן עד שנעשין מבושלין מאליהן בתלוש, זה מועיל, ומותר לאוכלן. וזה דומה כמו האדם שהוא יגע והוא מרחק רחופות הרבה בפיו [ה] (שקורין סאפין) עד אשר ינוה. כמו כן אלו הפירות שנתלשו קודם שנתבשלו כל צרכן צריך להמתין עד שינוחו מרחיפתן ואז יש היתר לאוכלן : והדברים סתומים :

ודע שיש מלאך, ותחתיו כמה ממונים וכולם אוהזים בידם שופרות. והם עומדים והופרים תמיד, ומחפשים תמיד אחר אבידות. והם תוקעים תקיעה תרועה ואח"כ הוזרים ותוקעים תקיעה. וכשהם מוצאים איזה אבידה נעשה רעש ושמהה גדולה. כי יש כמה דברים אבודים, היינו מה שאובדים אבידות הרבה ע"י התאוות בבחי' **תאוות רשעים תאבד** (תהלים קיב) ואפי' מי שהוא צדיק הוא אובד ג"כ לפעמים, בבחי' **יש צדיק אובד בצדיקו** (קהלת ז). ואפי' הצדיקים החופרין ומבקשים אחר אבידות [ז] הם אובדים ג"כ לפעמים, בבחי' **יחפרו ויאבדו** (תהלים פג), שאפי' החופרים אחר אבידות, הוזרים ואובדים לפעמים, וזה בחי' **עת לאבד** (קהלת ג). וזה **תאוות רשעים תאבדו** ר"ת **ת"ר"ת**. כי המלאכים המחפשים אחר האבידות

שהם בחי' **תאוות רשעים תאבדו**, הם אוהזים בידם שופרות ותוקעים **ת"ר"ת** כנ"ל. וגם הזכיר אז שקשה מאד מאד להיות מקבל [ו]. וגם הזכיר אז קנאת סופרים תרבה חכמה (ב"ב כא.). ולא ביאר כל זה, כי הם דברים סתומים והתומים גם נשכה קצת, כי לא כתבתם בזמנו כ"א בדרך רמז [י] (כאשר נדפס כבר בהדפסה ראשונה [י]). **וואמר**, שכל הנ"ל דהיינו ענין כוונת אלול שהם תיקון לפגם הכרית [י] וענין הפירות הנ"ל, וענין זה של המלאך וכו' כנ"ל, הכל אחד. ויש בזה רזון גדולים :

פט [י] **הדעת** משדך כל השידוכים [י] כי כל השידוכים הם שני הפכים והדעת הוא המתווך בין שני הפכים [י] על כן כל השידוכים שבעולם כולם נעשים על ידי הבר דעת שיש בעולם. וע"כ לפעמים קשה למצוא זוגו, כי לפעמים שני המשודכים רחוקים מאד והם שני הפכים ביותר זה מזה, ע"כ קשה למצוא זוגו. והתיקון לזה, שצריך שיבוא להבר דעת לשמוע תורה מפיו ועל ידי זה יכול למצוא השידוך שלו. כי כל זמן שהדעת בכה אזי לפעמים אי אפשר לחבר המשודכים כשהם בהיפך גדול זה מזה, כי לפעמים הם בהיפך גדול מאד זה מזה כנ"ל, ואז אי אפשר להדעת לחבר אותם כל זמן שהדעת בכה. על כן צריך לשמוע תורה מפיו שאז יוצא הדעת בבחי' **מפיו דעת ותבונה** [י] (משלי ב), ואזי כשיוצא הדעת מכה אל הפועל אזי יכול לשדכם אף אם הם בהיפך גדול זה מזה. וזה אותיות **שידוך** ר"ת (מלאכי ב) **כי לפני כהן ישמרו דעת ותורה** וזהו **יבקשו מפיהו** כי צריך לבקש התורה מפיו דווקא כדי להוציא הדעת מכה אל הפועל כנ"ל, ועל כן צריך לשמוע תורה דווקא מפיו. אף שגם בדיבורים פשוטים של הבר דעת יש בהם גם כן דעת, אף על פי כן צריך לשמוע תורה דווקא. כי התורה נקראת כלה כמו שאמרו חז"ל (פסחים מט ע"ב) אל תקרי **מורשה** [י] אלא מאורסה. ויש בה גם כן שני הפכים כי יש בה שני מיני אותיות [י]. וכשהצדיק אומר תורה הוא בחי' משדך שידוכין כי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים במקום אחר (ירושלמי ר"ה פרק ראווה ב"ד [י]) וצריך לחבר דברי תורה במקום למקום, כי מחברים דברי תורה ממקומות מפורזים שהם רחוקים זה מזה ומחברים אותם יחד ועל ידי זה נעשה ההידוש שמחדשים. נמצא כשהצדיק הבר דעת אומר תורה הוא משדך שידוכים. ע"כ צריכין לשמוע מפיו תורה דווקא ועל ידי זה יכולין למצוא זוגו כנ"ל :

צ [י] **מעם** על שבירת כלי הרם בשעת השידוך [י], הוא כב' ענינים. כי באמת צריכין ליהרר מאד מאד שלא לגרש את אשתו [י], כי ארז"ל (עירובין מא ע"ב) **ג' אינם**

תורה אור
תורה פה
תהלים קיב (י) וישע יראה
וְקָצַץ שָׁזָיו יִתְרַק וְנָקַס תְּאוֹת
רְשָׁעִים תֹּאבְדוּ:
קהלת ז (טו) את הפל ראיתי
בימי קבלי יש צדיק אבד
בצדיקו ויש רשע פאריקו
קרעתו:
תהלים פג (יה) יבשו ויִקְהָלוּ
עַד יֵצֵא וְיִחַפְרוּ וְיֵאבְדוּ:
קהלת ג (ו) עת לבקש ועת
לאבד עת לשמור ועת
להשליך:
תורה פט
משלי ב (ו) כי יקוץ יתן
הקכה מפיו דעת ותבונה:
מלאכי ב (ו) כי לפני כהן
ישמרו דעת ותורה יבקשו
מפיהו פי מלאך ידוד צבאות
הוא:
דברים וזאת הברכה לג (ד)
תורה צוה לנו משה מן השם
קהלת יקב:

¹ עיין תורה ד' בחלק ראשון [עיקר הדעת אחדות חסדים וגבורות]
² בתקפא (משלי י) ובתשכט תוקן
³ דברים לג ד'
⁴ עיין הקדמת זוהר [דף ג:] **אתון רברבין ואתון זעירין** [עוד עיין זוהר תצווה קפ: ופקודי רכת: ותרומה קלב. ופנתס רכ. ויצא קנט: וזוהר חדש שיר השירים פא:]
⁵ בתולד יש כאן ד' תיבות נוספות- אתון רברבין ואתון זעירין
⁶ פרק ג' הלכה ה'
⁷ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
⁸ עיין משנה ברורה סימן תקס ס"ק ט' בשם אליהו רבה סימן תקס ס"ק ו', ועי"ש במשבצות חב"ס ס"ק ד', ועיין שדה חמד מערכת ו' אות יב שהוא מנהג אשכנזים וקצת מעדות המזרח, ועיין ערוך השלחן סימן נ' סעיף כו, ובלקוטי מהרי"ח ח"ג סדר נשואין (דף קנט. מהד' סיגט תרס). ובספר מטעמים ערך חתן וכלה אות ח', ובשלחן העור ח"א דף נב. ועיין לעיל חלק ראשון תורה ס' אות ח' [דף עג]. ותורה רסה.
⁹ עיין שיש"ק ח"ב סימן כו שרבינו החמיר בזה מאד, מאידך עי"ש סימן רכג שאמר לאחוזו להתגרש.

¹⁰ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
¹¹ ככתוב בדברים כ' יס ועיין גם בבא קמא דף צא:
¹² עיין לק"ה חוקת מטלטלין ד' ז'
¹³ גם בדפורי' תולד - הוא, ומתולד - היא
¹⁴ גם בדפורי' תולד - למשוך, בתולד - למשוך (אלא שהו' קצר ונראה למשיר) ומתולד - להמשיך
¹⁵ י' י'ע ח"כ האם טוב עליהן כן יוכל פרי שלא נמנה כדי למלא צרכיהן שלם כפי מטעל
¹⁶ בתקפא- בב תו
¹⁷ נמצא כבר בדפורי'. ובכל המהדורות עד תולד נדפס תמיד ס' בפתח- סאפין, ומתולד נמחק. ובמנוקדים נדפס סאפין בקמץ
¹⁸ עיין לעיל תורה קפח
¹⁹ עיין שיעות הר"ן סוף סימן קפ, וספר המדות ערך גנהג מאחרים אותיות ב' ו' ז', גם עיין שיעות הר"ן קנ. ותורה סו אות ג' הנצרך לבריית רחוק מאמת, ובלק"ה מתנת שכיב טרע ב' ב'.
²⁰ נכתב בסוגריום בתקפא.
²¹ הכוונה שכל הסיפא מתיבות והדברים סתומין עד כאן אינם בדפוס ראשון משנת תקס"ה אלא בר"פ בלבד. ובשיחות הר"ן סימן קפ ביאר קצת יותר מכאן. גם עיין לק"ה ברכת הפירות הלכה ה', ועלים לתרומו סימן טד (או עא) ומכתב מניסן בתקצב.
²² בדפורי' - ודע
²³ כנ"ל בתורה פו תנינא ובתורה ו'. ועיין קדושין ב'. דרכו של איש לחזר אחר אשה וכו' משל לאדם שאבדה לו אבידה
²⁴ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
²⁵ מה הוא לשון שידוך עיין שיש"ק י"ד סימן רכח סעיף מג הגהת הרמ"א - שידוך (פירוש המודווגין עצמם יקראו משודכים מענין ומצאן מנחה (רות א, ט) כי תרגום ותשקוט הארץ (שופטים ה, לא) ושדיכת ארעא)

מאמר הדעת משדך כל השידוכים

מספה"ק ליקוטי מורה"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

רבנו מבאר כיצד אדם ימצא את בת זוגו בנקל, ע"י ששומע תורה מפי הצדיק הבר דעת שבדור, כי כל השידוכים הם על ידו. כי הדעת מתווך בין הפכים. וע"י שישמע תורה שהיא דעת מפי הבר דעת יזכה למצא את זיווגו בנקל. ונראה שזה קשור לדלעיל שביאר כעין זה בתורה פז תנינא שע"י כוונות אלול ותיקון הברית ימצא את בת זוגו, ובתורה פח תנינא שע"י גם עניין חיפוש כל הניצוצות הקדושים כלים הנשברים שנאבדו בבריאת העולם וע"י חטאי האדם. ובתורה קפח שכל האבידות אצל הצדיק (ואע"פ שמדבר שם מהתורה ששכח בלידתו אבל כלול בזה גם עוד אבידות) החידוש כאן בעיקר הוא העניין שצריך לשמוע תורה מפה הבר דעת. ואע"פ שלא מזכיר כאן רבינו כוונות אלול נראה מתוך ביאור התורה ומסמיכותה לתורות שמדברות מכוונות אלול שגם תורה זו קשורה מאד לתורות הנ"ל ולהכוונות הנ"ל.

ליקוטי הלכות על תורה זו

אין

שיחות השייך לתורה זו

זמרת הארץ - תורה פט תנינא - בארץ ישראל שם עיקר שלימות הדעת ושלימות התורה כנ"ל כמה פעמים ע"כ משם שורש כל השידוכים בבחינת מד' יצא הדבר ודרשו רז"ל מהר המוריה. וכמובא לעיל סי' ב' על מאמר ימי חנוכה וכו'. גם כי ישראל מקושרים ודבוקים בהש"ת בחינת אירוסין ושידוכין כמו שאמרו רז"ל וכמו שכתוב וארשתיך לי לעולם וגו'. ואף שבאמת נשפות ישראל הם חלק אלוה ממעל וכלולין באחדות אחד עמו ית' כמו שאמרו רז"ל. אעפ"כ בעודם בעולם הזה מלובשים בגשמיות הם נראין כשני הפכים ממש עם הש"ת כביכול. כי הוא ית' למעלה מכל הרוחניות ולית מחשבה תפיסא ביה כלל. אך הדעת והתורה הק' היא משדכת אותם שיהיו מקושרים ודבוקים בהש"ת תמיד גם בעוה"ז. וכן שיהי' הש"ת שוכן אצלם תמיד כמו שדרשו רז"ל על פסוק ויקחו לי תרומה וכו'. ומחמת שעיקר שלימות התורה והדעת הוא בא"י. ע"כ אמרו רז"ל אם נכנסים אתם לארץ אתם מקבלים אלקוטי וכו' היינו כנ"ל:

ליקוטי תפילות חלק שני - תפילה מה מיוסד על תורה פט - אל פרוף גדול דעה, זכנו ברחמיך הרבים וגלה לנו בחסדיך העצומים את הצדיק האמת שהוא בעל דעת גדול זכנו למצוא אותו ולהתקרב אליו באמת, ולשמע תורה מפי הקדוש, ורחם על כל ישראל אשר קשה להם למצוא זיווגם (ובפרט על פלוני בן פלוני), ועזור להם והושיעה להם מהרה שיזכו כל אחד ואחד למצוא זיווגו האמתי ההגון לו מן השמים חיש קל מהרה, בלי שום עכוב ובלי שום צער ויסורים כלל כי אין אתנו יודע עד מה, שום עצה ותחבולה איה לבקש הזיווג לכל אחד כי אתה יודע כפמה קשה לאדם למצוא זיווגו האמתי, כי כל הזיווגים הם שני הפכים, ובפרט כי לפעמים הם בהפך גדול מאד, אשר קשה לזווג בקריעת ים סוף, ואי אפשר לחברם ולזווגם כי אם על ידי הדעת האמתי המשדך כל השידוכים על כן צריכים לשמע תורה מפי הבר דעת האמתי שהוא מחדש חודשים נפלאים בתורה, ומחבר ומיחד אתנו רב רבין ואתנו זעירין, ומקשר ומשדך דברי תורה ממקום למקום, אשר על ידו נגמרים כל השידוכים שבעולם בסוד "כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה יבקשו מפיהו" ראשי-תבות שידוך, אכל בעוונותינו הרבים נעלם מאתנו ולא נדע איה למצא את הבעל דעת הקדוש הזה ולשמע תורה מפיו, ועתה מאין יבא עזרנו, על כן עינינו תלויות אליך לבד מלא רחמים יושב ומזוג זיווגים, שתתחמל על כל עמך ישראל הצריכים למצוא זיווגם (ובפרט וכו'), ותשלח לכל אחד מהרה זיווגו ההגון לו מן השמים באמת, ותהיה פרוצו ותהיה לו לעזר ולהועיל, ויקים בו ובכל הצריכים למצוא זיווגם "מצא אשה מצא טוב ויפק רצון מידו":

הקדמה

רבינו מבאר בתורה זו כיצד אדם ימצא את בת זוגו וזה ע"י שיזכה לדעת כי הדעת משדך כל השידוכים ולדעת יזכה ע"י שישמע תורה מפי של הבר דעת שבדור. וצריך להבין האם הבר דעת משדך או שעל ידו זוכים לדעת ואזי באופן סגולי ע"י דעת זוכה למצא את זיווגו כמו שמצינו בתורה פז תנינא שע"י כוונות אלול מוצא את זיווגו. וצ"ע כיון שזוכים לזה ע"י כוונות אלול מדוע צריך לזה דעת וצ"ע אם קיום כוונות אלול כראוי זה בעצמו בחי' דעת. או שדעת כולל עוד כמה עניינים.

להבין עומק כוונת רבינו צריך תחילה לבאר מה היא הדעת

כי מצינו בדעת הרבה הגדרות וצריך לעשות בזה סדר. כי הגדר הראשון הוא עניין חיבור כמ"ש וידע אדם וכו'. מאידך בחז"ל אם אין דעת הבדלה מנין. עוד יש ביטוי עומד על דעתו דהיינו מי שלא מוכן לזוז מדעתו.

עוד מצינו שהדעת הוא שלישי במוחין שמקבל מהחו"ב כי מה שמבויק החכמה בבינה מתברר בה לחדש איזה דבר מתוך דבר בכמה אופנים אבל המסקנה שאותה יקבל הלב להתפעל ממנה היא אחת שאותה הדעת מברר ומחליט ומאיר בלב דהיינו במדות. ובאמת הדעת אינו מוחין ממש ואינו מידות אלא ממוצע ביניהם שמקשר מה שיודע בשכל להתפעל ממנו במדות שבלב. וזה נקרא ישוב הדעת בתורה י' תנינא.

נמצא שיש בזה ג' בחינות. כי תחילה צריך לברר את מסקנת הדברים וזה מכח ההבדלה שמרחיק את הלא ראוי. ואח"כ מחליט בהחלטה ברורה את הדבר המבורר בבחי' עומד על דעתו שעומד ולא זו ממה שהחליט. ורק אח"כ נעשה עיקר הדעת בחי' "וידע אדם" דהיינו החיבור והתקשרות של השכל הזה למדות שבלב, בהתקשרות גדול עד שבא להתפעלות הלב. והעיקר בבחי' יראה ואהבה, שהן עיקר המדות.

ובזה נבחן גודל הדעת עד כמה מתפעל הלב ביותר התפעלות ומיותר שכל. כי אפילו רשע יודע מציאות הקב"ה ורוממותו ומציאות העונש והשכר, כל שכן סתם אדם ואעפ"כ יש חילוק עצום בהתפעלות מהידיעה הזו. ובאמת אפילו צדיק לא מתפעל ממש מכל ידיעתו אלא מחלק ממנה, (כמו ששמעתי כמה פעמים מהריצ"ח (לג ב' 42) בשם רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל שאמר שמה שיודע רשע הגדול ביותר גם צדיק גדול לא יכול לקיים)

ועיקר הדעת מתבטא ביראה כמבואר בתורה טו שרש היראה בדעת וכמו שמבואר בחיי מוהר"ן סימן רצד/י² שרבנו אמר שאם לא היה מעלים מאיתנו את גודל יראתו לא היינו יכולים לעמוד בד' אמות שמחוץ לביתו.

עוד ביטוי חשוב לגדול הדעת היא הענווה. כמו שמצינו במדרש בויקרא רבה א' טו/י³ מי שאין בו דעת נבלה טובה ממנו, שהרי משה רבנו לא נכנס לאהל מועד עד שהקב"ה קרא לו ודיבר עימו עי"ש דהיינו כי הרגיש שכל מעשיו הטובים שמונה שם המדרש הם לא מכחו אלא שהקב"ה עשה על ידו/י. ומגודל השכלתו את רוממות הקב"ה, שהאיר בגודל דעתו את כל השגתו הזו בליבו להתפעלות עצומה, נתאפס מרוב יראה (בבחי' שמעתי מהריצ"ח) מ"ש ויראו אותו כל אפסי ארץ, דהיינו שהיראה מאפסת את האדם דהיינו שמרגיש אפס) והרגיש שאין שום שייכות כלל שיכנס אפס כמוהו לביתו ית', כי מלא כבוד ה' את הבית. כי עיקר הענווה היא מכח החכמה שהיא השגת רוממותו ית' (כמבואר בתורה קצו שענווה בלא חכמה היא ענוה פסולה) וכדי שתיהיה החכמה לענווה צריך דעת שיתפעלו המידות שבלב מהביטול שמחייבת החכמה.

עוד עניין חשוב בגדר הדעת גם הוא קשור ענין השידוכים מה שמצינו שוטה שמאבד מה שנותנין לו וכן קטן שבקל מסיח דעתו מחפציו ע"י שמתפעל מאיזה דבר חיצוני⁴. כמבואר בלק"ה אבידה ומציאה ג' שרוב האבדות הן ע"י היסח הדעת. וכל הזכיות ובעלות והשייכות כל חפץ לבעליו הוא ע"י הדעת לכן מיד כשמתייאש הוא נעשה הפקר ואינו שלו. וכן השמירה על חפציו היא ע"י שנותן דעתו עליהם. ובוה נראה שיש כאן חידוש במה שהדעת משדך שידוכים דהיינו שלא רק שומר על מה שנמצא כבר אלא גם גורם למה שנאבד לחזור אליו, ע"י שלא מסיח דעתו ממנו.

ובאמת זה לא ברור כאן בתורה כיצד הבר דעת משדך שידוכים האם ע"י ששומעים תורה מפיו זוכים לדעת או ששמיעת התורה מפיו היא סגולה למצא זיווגו. שגורם לבני הזוג להמשך זה אל זה כמו שמצינו במעשה מזו בעטלרס ביום הרביעי מבעל הצוואר העקום שהיה משליך קולות ועי"ז מושך את שתי הצפרים שנאבדו זה מזה זו אל זו. (וצ"ע אם משליך קולות למה צריך לשמוע תורה מפיו ואם צריך לשמוע מדוע רק האנשים ולא נשים, כידוע שאל רבינו לא נכנסו נשים, ולא יכלו לשמוע תורה מפיו.)

² חיי מוהר"ן – אות רצד (ד) שמעתי בשמו שאמר שאם היה רוצה לגלות ולהראות היראה שלו לא היו יכולים לעמוד ארבע אמות סמוך לביתו, אף הוא מעלים היראה שלו בכונה. וגם אנכי שמעתי מפיו הקדוש שאמר אני אוצר של יראת שמים שכל מי שרוצה יכול לקבל ממני. ובאמת היה נראה בחוש שכל שנתקרב אליו נתמלא תקף יראה גדולה ועצומה, ונתלהב מאד לעבודת השם ותפריך אשר לא נראה כזאת. וגם עכשו עדין יראתו הגדולה גנוזה בספריו הקדושים, וכל מי שעוסק בהם באמת ובתמימות בא עליו יראה גדולה ומתעורר מאד להשם ותפריך פי כל דבריו בגחלי אש:

³ מדרש רבה ויקרא – פרשה א פסקה טו – ד"א ויקרא אל משה וידבר ה', מיכן אמרו כל ת"ח שאין בו דעת נבלה טובה הימנו. תדע לך שכן צא ולמד ממש אבי החכמה אבי הנביאים שהוציא ישראל ממצרים ועל ידו נעשו כמה נסים במצרים ונוראות על ים סוף ועלה לשמי מרום והוריד תורה מן השמים ונתעסק במלאכת המשכן ולא נכנס לפני ולפנים עד שקרא לו שנאמר (ויקרא א) ויקרא אל משה וידבר.

להלן הוא אומר (שמות ג) וירא ה' כי סר לראות וגו', בסנה הפסיק אליו בין קריאה לדיבור, באהל מועד אין כאן הפסקה, בסנה מלה"ד למלך ב"ו שכנס על עבדו וצוה לחבשו בבית האסורין כשהוא מצוה את השליח אינו מצוה אלא מבחוח, אבל באהל מועד כשהוא שמח בבניו ובני ביתו שמחים כשהוא מצוה את השליח אינו מצוה אלא מבפנים, כמי שהוא מושיבו בין ברכיו וביד אדם על בנו לכך נאמר ויקרא אל משה:

⁴ כמו ששמעתי בשם החפץ חיים ששמעו אותו אומר לעצמו ישראל מאיר המשנה ברורה והחפץ חיים וליקוטי הלכות ועוד ספרים הכל זה מה שהקב"ה עשה איתך אבל מה אתה עשית להקב"ה?

⁵ עוד בעניין הדעת נשים דעתן קלה שהכוונה במה שצריך להשליט השכל על הרגש שבלב והיא נוטה אחר הרגש גם כשנוגד את השכל לכן גם פסולה לעדות. ולכן אפשר לפנותה בשבחים יותר מאת האיש שאותו אפשר לפנות במהלכי שכל דייקא מה שבזה קשה לפנות אשה.

ועיין לקמן מה שבאמת נ"ל שהעיקר זה האיש שע"י ששומע מהבר דעת זוכה לדעת ועי"ז בת זוגו נמשכת אליו מצד קשר רוחני של הנשמות. אבל אפשר גם שהבר דעת באמירת התורה שלו מושך את בני הזוג זה אל זה. ובעיקר את הקרובים אליו דהיינו זה שבא לשמוע ממנו תורה.

עוד יש להבין מה שמבואר בתורה פ' שהשלום מחבר בין הפכים¹, והשלום ידוע שהוא יסוד ולא דעת (אע"פ שהם מאד קשורים זה בזה). והחילוק הוא שהשלום אינו התקשרות עם החבר או הבת זוג אלא התחברות לצורך הכנת כלי ואין הכוונה לויתור כי שלום אמיתי הוא באמת רוצים זה את זה (עיין תורה נו אות ח' שיש שלום בלא דיבור שאינו שלום אמיתי) אבל אין זה התקשרות שמרגיש את השני אלא התחברות כדי שביחד ניהיה כלי² לאור גבוה יותר וכגון לצורך השראת שכינה בין בני הזוג או להיות כלי מוכן לקבל תיקון מהצדיק כמבואר במעשה מצפור.

עוד מצינו בתפארת שהיא כמו מיזוג בין חסד וגבורה. והוא גם ענין של התקשרות כמבואר עפ"י המשל בביאור החילוק בין חסד גבורה ותפארת לאדם הרוצה להשקות תינוק בבקבוק שהחסד מצד עצמו רוצה להשפיע בלי גבול והגבורה מצד עצמה רוצה לעצור השפע לגמרי ורק הרחמים מתייחס לתינוק בעצמו לתת לו רק כפי יכולתו לקבל. נמצא שהתפארת היא ההתקשרות עם המקבל.

וצריך לבאר החילוק והקשר בין שלשתם.

ובאמת כל הספירות שהן בקו האמצעי דהיינו יסוד ותפארת ודעת הן בחי' יבוא השלישי ויכריע ביניהם, כי הקו האמצעי הוא בחי' בריח התיכון העולה ומחבר עליונים ותחתונים, מה שאין בשני הקוים של חכמה וחסד בימין ובינה גבורה שבשמאל.

אבל העיקר הם היסוד והדעת. והם קשורים זה לזה מאד עיין תורה כ' אות י' שפגם הברית הוא פגם הדעת. ובזוהר סילוקא דיסוד עד אבא ואמא הכוונה ע"י הדעת, וזהו שמשא רבינו שהוא הדעת כמבואר בכמה מקומות עיין תורה נו הוא היה גם מיוחד בתיקון הברית כמבואר בתורה עב תנינא וכתוב ואתה פה עמוד עמדי. ונראה לי כיון שחב"ד וחג"ת ומלכות הם ג' מדרגות שונות במהותם לגמרי, כי שכל ומדות השוני ביניהם עצום בבחי' חומר וצורה. וכן המלכות שהיא בחי' מקבל דלית לה מגרמא כלום היא שונה בתכלית מהמדות שהן בכלליות בחי' חסד שמשפיעות לה, והיא רק גבורות בבחי' כלי העוצר ומקבל בתוכו. כי המדות הן בחי' האיש והמלכות בחי' אשה. וגם המח הוא בחי' איש ביחס למדות שהן רגש בחי' אשה, אלא שזה במדרגה גבוהה יותר. נמצא שהם ג' מדרגות שונות בתכלית שא"ל לקשרן לקומה אחת אלא ע"י שיש בחינה שמקשרת בין מדרגה למדרגה. ונ"ל לבאר שמה שמצינו בספירות נצח והוד שמקבלות את השפע מהתפארת ומסגנות אותו ומבשלות ומחליטות אותו להכינו להשפעה ומוליכות למלכות ע"י היסוד, כל זה עושה גם הדעת שעומד בין המוחין למדות, שמברר ומחליט ומאיר למדות שבלב, נמצא מתרגם שכל להתפעלות הלב. לכן בדעת נמצא עיקר הבחירה של האדם כי בדעתו בוחר ממה להתפעל ומכח ההתפעלות עושה את כל מעשיו לטוב או ח"ו לרע.

נמצא הדעת הוא תוקף ההתקשרות של האדם לאיזה דבר, שמאיר השכלתו בתוקף במדות עד שנעשה כולו קשור בחוץ אל הדבר שמתקשר אליו. וצריך להבחין בין התפעלות הנובעת מהמדות כגון רחמים ובין התפעלות שנובעת מדעת. עיין תורה קיט מדת הרחמים תלוי בדעת. כי סתם רחמים היא התפעלות ממה שרואה אדם מסכן וזה מעורר בו רחמנות אבל כשהולך ממנו מיד עובר הרחמנות כי היא בלא התקשרות אלא נובעת מרחמים על עצמו שקשה לו לראות אדם סובל. אבל רחמנות הנובעת מדעת היא התקשרות לאדם הסובל עד שמרגיש את הסבל שלו כמוהו, ואזי מרחם באמת עליו ולא על עצמו.

והעיקר זה צריך להיות כלפי הקב"ה/י, להיות קשור אליו בכל לבו ממש עד שכמו מרגיש בכל קומתו את מציאותו ית' סמוך אליו. מציאות שלא יכול להתעלם ממנה וכמו שנמצא בבית המלך תמיד, ומלך מרומם ניצב עליו ומשגיח עליו בכל רגע.

¹ עיין תורה פ - הנה ידוע שגדול השלום, כמו שדרשו רבותינו, וזכרונם לברכה (עקצין פרק ג'): 'שלא מצא הקדוש ברוך הוא כלי מחזיק ברכה אלא השלום'. ומה הוא השלום, שמחבר תרי הפכים. כמו שדרשו רבותינו, וזכרונם לברכה (זהר ויקרא דף י"ב): בפסוק: "עושה שלום במרומי", כי זה המלאך מאש וזה ממים, שהם תרי הפכים כי מים מכבה אש, והקדוש ברוך הוא עושה שלום ביניהם ומחברם יחד. והוא בחינת יוסף, כי יוסף מחבר תרי הפכים, חסדים וגבורות. לכה נאמר ביוסף (בראשית ל"ז): "ויבא יוסף את דבתם רעה", הוא בחינת גבורות. כי 'שמאל דוחה' (סוטה מ"ז) "את אחי אנכי מבקש" (בראשית שם), הוא בחינת חסדים, כי 'ימין מקרבת' (סוטה שם) וכתוב (בראשית מ"ב): "ויוסף הוא השליט", הוא בחינת גבורות. "הוא המשביר לכל עם הארץ", זה בחינת חסדים. ונאמר אצלו (שם מ"א): "ויקרא לפניו אברך", ופרש רש"י: 'אב בחכמה ורף בשנים', שהוא מחזין דגדלות וקטנות (שהם בחינת חסדים וגבורות כידוע):

² יסוד העניין כפי ששמעתי מהריצ"ח (כו 2 דקה 55) עפ"י האור שמח (טוען ונטען ט' ז' בדין שנים אוחזים בכלי מבאר מדוע בכלי לא אומרים שכל אחד קנה עד היכן שידו מגעת) כי כל כלי עשוי חלקים וכל חלק לעצמו אינו כלום ורק מכח הביטול של כל חלק לחבריו נעשים ביחד כלי לקבל בתוכו. והשלום נקרא כלי במשנה עוקצין ג' יב, נמצא שורש השלום הוא ביטול לחבריו מתוך השגה שיש אור גבוה שרוצים בו וא"ל לקבלו אלא ע"י הכנת כלי.

³ אמנם יש גם דעת דקליפה שגם היא התקשרות חזקה ואפילו להקב"ה כמבואר בתורה מג הדעת דקליפה שהיתה לבלעם ועי"ש שכל הזיווגים דקדושה הם ע"י התקשרות בדעת דקדושה ויש זיווגים דקליפה ע"י דעת דקליפה. ומשה רבנו ובלעם הרשע זה לעומת זה בלעם

אמנם צע"ג בזה כיצד אפשר בדעת להתקשר לדבר שכל התפיסה שלי הוא היא רק ע"י אמונה הרי היכן שיוודע לא צריך להאמין, התירוץ הוא שהכוונה להיכן שיוודע בשכל, אבל יש ידיעה בדעת שהיא עניין של כח נעלם הנקרא דעת^ט

ומי שזוכה לזה כלפי הקב"ה בחזקה, אזי גם כלפי האבדות שלו הוא חזק בהתקשרות אליהן, עד שיכול בתוקף דעתו לגרום להן לשוב אליו. ועיין תורה פז תנינא, ועיין תורה קפח שאחר שמוצא אבדותיו מחפש ומוצא אבדות כל העולם. ואולי בבחי' זו הבר דעת משוך כל השידוכים.

ועיין במעשה יג מ' בעטלרס יום רביעי שהיו שתי צפרים שנאבדו זה מזה והיו רחוקים זה מזה אלף פרסאות ורק הצדיק הגדול מכולם שצווארו עקום היה יודע להשליך קולות ועי"ז לקרבן שימצאו זא"ז. וידוע שהדעת הוא בצוואר. ששם החיבור בין המח ללב. וזהו שבתורה נד המנגן נקרא יודע נגן, יודע דייקא. ובתורה ג' מבואר שהחזנים של עכשיו אינם בני דעה דהיינו בלא דעת כי הנגינה דקדושה נמשכת מהדעת של מלכות דקדושה. וזה שמבואר שם במעשה הנ"ל שבעל הצוואר עקום היה יודע נגן יותר טוב מכל החכמים שהיו עימו. כי הוא בר דעת. ועל כן ידע לגרום לשתי הצפרים למצא זו את זו כי הוא הבר דעת שעל ידו כל השידוכים.

ועיין חיי מוהר"ן סימן פד/ו' שרבינו ראה מראה שהביאו לו כסא שבו היו חוקים כל השידוכים וכל מי שראה את הכסא זכה לשידוך שלו ובמראה אמרו לרבנו שיהיה שדכן. ומבואר שם שהכסא רומז למבואר בתורה א' תנינא דהיינו כסא הכבוד שבו שרש נשמות ישראל חצובים, ולפ"ז מבואר יותר עניין השידוכים שעושה הבר דעת לשומעים תורתו מפיו כי התורה שלו היא גבוהה מאד מכסא הכבוד והיא בעצמה שידוכים כמבואר כאן. ועי"ש סימן תקצה/א' שיש בזה סוד גדול שלא יודעים אותו ומשמע שרק הוא ידע ומבאר שם שיש בחינות רבות בעניין השידוכים עי"ש.

יודע דעת עליון כל היום ממתין לרגע של כמה שניות שהקב"ה כועס ואז יוכל לקלל, לעומת משה רבנו שכל היום כולו מקושר להקב"ה כדי לעורר רחמים על עם ישראל.

^ט צ"ע גדול בזה כי כל ההשגה שלנו בהקב"ה היא באמונה והכלל עיין תורה ח' תנינא אות ז' – עקר אמונה היא רק במקום שהשכל נפסק ואינו מבין הדבר בשכלו, שם צריכין אמונה, וכשאינו מבין הדבר בשכלו, אזי נשאר רק בבחינת כח המדמה, ושם צריכין אמונה: וא"כ איך אפשר בדעת להשיג אותו ית' הרי אם יודע לא צריך להאמין. וראיתי מבארים בזה.

עיין בספר תלדות אהרון (מזוטומיר) ריש פרשת וארא – שכתב שדעת הוא הדבר המקשר כידוע למבין שהוא ממוצע בין שני דברים ומחבר אותם, והוא היולי שאין לו השגה – ועיין מה שביאר בזה בחסידות מפורשת – הדעת הוא בבחי' היולי כלומר שאינו כח מסויים ואין בו השגה במוחין והמידות רק כל ענינו לקשר ביניהם, דהיינו שהמידות ע"י הדעת כביכול משיגות את המוחין שהן בדרגה שלמעלה מהן, וכך הן מתקשרות יחדיו המוחין והמידות ע"י הדעת שהוא בבחי' ממוצע ביניהם, ועי"ז מתגדלים המידות. עוד טעם שהדעת נקרא היולי כי הוא כמו כח נעלם שלא מתגלה אלא ע"י המידות וכדאיתא בספרים שהדעת יש בו עטרא של חסדים וגבורות. (ואין לי כלי בעצמו אלא רק המידות מגלות אותו)

ועל דרך העבודה הדעת הוא התקשרות האדם במה שאינו משיג. כי כדי להתקשר להבורא דלית מחשבה תפיסא ביה כלל, ונעלם מעיני בשר. יש כח בדעת להתקשר למה שמסיק בהבנתו מתוך מציאות פעולותיו ית' את מציאותו ית', עד שברור לו בדעתו המציאות הזו בידיעה חזקה, עד שיכול להאיר אותה במידות, וממש להרגיש מציאותו ית' כאילו רואה בעיניו. ועל זה נאמר תכלית הידיעה שלא נדע, שכתב המאור עינים שבכח הדעת לדעת שיש מציאות נשגבת משכחו ואעפ"כ יודע בברור שהיא נמצאת. והכח הזה להאמין במה שאינו משיג עד שמרגיש מציאותו זה מכח אור נעלם הנקרא דעת. שהוא אור פשוט בבחי' נשמה בלא גוף (עיין ע"ח שער כג שער המוחין דצלם פ"ה שהדעת אין בו בחי' כלי כלל ועיין מה שביאר בזה בית לחם יהודה שם שער כג פ"ה כלל ד') שמתלבש במידות עד שיכול להרגיש מציאות אע"פ שאין לו השגת השכל בה.

^י חיי מוהר"ן – אות פד – (ד) מה שספר קדם ראש השנה תקס"ט סוף קי"ן תקס"ח ובאותו העת הביא לו השוחט מטעפליק כסא נפלאה: וסמוך לזה ספר זאת שראה במראה או בחלום שהביאו לו כסא, והיה אש סביבה. והלכו כל העולם אנשים ונשים וטף לראותה. וכשחזרו משם, אזי תכף נתקשרו זה עם זה ונעשה שדוכים ביניהם. וגם כל מנהיגי הדור פלם הלכו לראותה. ושאליתי כמה היא רחוקה, ומפני מה תכף נעשו שדוכים. והלכתי והקפתי סביבם לילך שם:.....

וראיתי שם שהיה חקוק על הכסא כל צורות של כל ברואי עולם, וכל אחד היה חקוק עם בת זוגו אצלו ובשביל זה נעשין תכף שדוכים. כי כל אחד מצא שם וראה בת זוגו. ומאחר שבימים הקודמים למדתי, נפל בדעתי שפסוק (דניאל ז), "פרסיה שביבין די נור" ראשי תבות שדכן כי על ידי הכסא נעשין שדוכין כנ"ל, גם פרסיה ראשי תבות ראש השנה יום פפור סכות. ועל כן בשמיני עצרת זוגא דמטרונתא. ושאליתי מה יהיה פרנסתי ואמרו לי שאהיה שדכן והאש הקיף סביבו:.....

^{יא} חיי מוהר"ן – אות תקצה (קנב) שמעתי בשמו בעת שבא מהנסיעה הגדולה שנסע לנאווירטש עד שבא לזסלב ושם נפטר אשתו, ואחר כך נשתדף מבארד עם אשתו השנייה, ואז כשבא לביתו לפה ברסלב דבר הרבה משדוכים, ואמר שאין מי שיוודע מענין זה של שדוכים. וכבר נרשם מעט מזה במקום אחר: ואמר שכשהיה בקהלת קדש ראדוויל בשביל להשתדף עם אשתו השנייה מקהלת קדש בראד, אז באו כמה עגלות עם נשים שבאו בשביל להשתדף עמו. ואמר שכלן היו זוגים שלו. ואמר שכל איש יש לו כמה וכמה זוגים, רק שיש בזה כמה בחינות שונות וענינים נפלאים. כי מכל הדבורים שמדברים בעניני השדוכים, אף על פי שאינם נגמרים זה בעצמו בחינת זוג ושוף. ולפעמים יושבים בני אדם בבתיהם ואומרים שראוי שהיה ישא את זאת ועל ידי זה נגמר בחינת הזוג של זה האיש עם אותה האשה. ולפעמים באים שדוכים ומדברים השדוף אבל אינו נגמר, וגם זה בחינת זוג משדוף. ובדאי היא בחינת זוג יותר מהראשון. ולפעמים נוסעים לעשות השדוף ובעת הגמר נפרדים מאיזה סבה. ולפעמים נגמר השדוף ואחר כך מפסיקים הקשר של הנאים. ולפעמים באין לידי נשואין ואחר כך בסמוך נעשה גט ביניהם. ולפעמים אינו נעשה הגט עד אחר איזה זמן וכיצא בזה כמה בחינות שיש בעניני השדוכים והזוגים שאינם נגמרים אחר כך, אבל פלם הם בחינת זוגים שלו: כי כל אחד יש לו כמה זוגים, רק שאצל זה נגמר איזה זוג שלו על ידי איזה דבור בעלמא שמדברים מזה השדוף. ולפעמים על ידי איזה דבור יותר או על ידי איזה התקשרות או נסיעה או עבדא

הטעם שהאיש דייקא צריך לשמוע את הצדיק הבר דעת נ"ל יותר שבאמת נשים דעתן קלה ועיקר החיבור של אשה לאיש הוא מצד טבע ההתבטלות שלה, אלא שהטבע הזה תלוי בדעת של האיש ולכן האיש דייקא צריך לבוא לצדיק לשמוע תורה מפי הבר דעת כי עי"ז יזכה בעצמו לדעת דהיינו כח גדול של התקשרות להקב"ה, ועי"ז יזכה למצוא זיווגו כמבואר בתורה פז תנינא שכשהוא מחובר להקב"ה כראוי אזי בת זוגו נמשכת אליו. ובאמת גם אחר שמצא אותה צריך דעת גדול כדי למצא עוד גם את התקשרות אמיתית לבת זוגו דהיינו עד שירגיש חסרונה כמו שהיא מרגישה זאת דהיינו ליצאת מטבעו ולהרגיש חסרון הזולת כפי מדרגתו של הזולת, וזה הכוונה שהדעת משדך ומתווך בין הפכים דהיינו שע"י הדעת אדם יכול להתחבר למי שהוא ההפך ממנו ממש וכמבואר בתורה פב תנינא שמשא רבינו שהוא הבר דעת הגדול (כמבואר בכמה תורות) היה מוריד עצמו למדרגות הנמוכות ביותר ומוצא בכל יהודי איזה התחברות עימו עד שמרגיש שפל ממנו וראוי להתחבר עימו עי"ש.

אבל תלוי איך שומעים את הבר דעת, כי לא זוכה רק מי שבאמת רוצה דעת, כי דעת היא מה שאדם מוכן ליצאת לגמרי מעצמו ומתקשר לזולת ע"י שמחפש בו נקודות להתחבר אליו דרכו, דהיינו שדעת אמת היא שגם כל ההתקשרויות שלו דרך ההתקשרות להקב"ה וכמבואר בתורה פב תנינא שמשא רבנו היה מוצא בכל אדם אפילו קל שבקלים איזה נקודת אלוקות להתחבר איתו על ידה, כי בר דעת דקדושה הוא המחובר תמיד להקב"ה ודרך זה מתחבר לכל דבר אחר דהיינו שמחפש בו נקודת אלוקות. ועיין תורה א' שצריך להסתכל בשכל של כל דבר ולהתקשר לשכל והחכמה שבכל דבר לחפש להתחבר אל הקב"ה ע"י זה. אבל מי שעדיין תפוס בישות עצמו לא ימצא במי שהוא הפך ממנו או קטן ממנו שום נקודה להתקשרות. לכן כשבא לצדיק לשמוע תורה צריך שבכל מאודו ירצה לזכות עי"ז לדעת, וישפיל עצמו מאד עד שיזכה ליצאת מישות לגמרי וכנ"ל שדעת וענווה הן עניין אחד. ורק עי"ז יוכל ע"י דעת לתווך בין הפכים ולהתקשר לטבע הפוך ממנו שאין לו בו השגה כאילו יש לו בו השגה וכנ"ל (בביאור התלדות אהרן בהערה לעיל).

עד כאן ההקדמה

תורה פט [יב]

הדעת משדך כל השידוכים [יג] לשון שידוך הוא לשון רוגע שבא אחרי געגועים. ובפשטות שייך בבני זוג דייקא, כיון שהם נשמה אחת שנפרדו/י^ט, וכשמוצאים זה את זה מרגישים סוף סוף נחא ורוגע, כמבואר ברמ"א על יו"ד רכח סעיף מג/טו^ו ששידוך מלשון ושדיכת ארעא שהוא תרגום של ותשקוט הארץ/טו^ו, ופירושו כמו ומצאן מנוחה שכתוב ברות/יז^ו.

כי כל השידוכים הם שני הפכים, שהאיש בחי' שכל ואשה רגש, ואיש בחי' אמת ואשה אמונה (בתורה ז), וכן עפ"י הסוד עיקר בניין האשה גבורות והאיש חסדים, ובחוש רואים שטבעם שונה מאד ומה שחשוב ומעניין ומחיה את לזה, לא חשוב ומעניין ומחיה את זה, עד שאמרו בגמ' שבת סב. ט"ז נשים הם עם בפני עצמו

בשביל השדוך לפי שעה וכו' כנ"ל. וזה הדבר הוא ענין נפלא ונורא שלא נשמע כזאת שהדבור בעלמא שמוכרים מהשדוך זה בעצמו הוא בחינת שדוך. וכן מבאר בהאגף בית שלו החדש שהדבור בעצמו מהשדוך עושה רשם בו ובה, עין שם באות חתון בסמין ז'. והדבר נראה לעינים פי ידע בזה סודות נוראים שלא נתגלו בעולם, כדרכו בכל השגותיו הנוראות. ובאמת ספרו שהתפאר או שידע מענין השידוכים מה שאין יודעין בזה כל גדולי הדור מאומה:

^ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ט מה הוא לשון שידוך עיין ש"ע יו"ד סימן רכח סעיף מג הגהת הרמ"א - שידוך (פירוש המזדווגין עצמם יקראו משדוכים מענין ומצאן מנוחה (רות א, ט) כי תרגום ותשקוט הארץ (שופטים ה, לא) ושדיכת ארעא)

^ט כמבואר בזהר לך דף פא: ושם דף צב: הובא בתורה רסה.

^{טו} ש"ע יו"ד סימן רכח סעיף מג נשבע לתת בתו לפלוני לאשה לזמן פלוני, ובתוך הזמן קלקל המשדך (פירוש המזדווגין עצמם יקראו משדכים מענין ומצאן מנוחה (רות א, ט) כי תרגום ותשקוט הארץ (שופטים ה, לא) ושדיכת ארעא) מעשיו, פטור הלה משבועתו.

^{טו} שופטים ה לא - כן יאבדו כל אויביך ידוד ואהביו בצאת השמש בגבירתו ותשקוט הארץ ארבעים שנה:

תרגום יונתן - (לא) כסיסרא כן ייבדון כל סנאי עמך יי ורחמוהי צדיקיא יהון עתידין לאזהרא כזיהור יקריה על חד תלת מאה וארבעין ותלתא כמפק שמשא בגבורתיה ושדוכת ארעא דישראל מלמעבד קרבא ארבעין שנין:

^ט רות א' ט' - יתן ידוד לכם ומצאן מנוחה אשה בית אישה ותשק לון ותשאנה קולן ותבכינה:

^{טז} שבת סב. - בגמ' נידון לגבי לבוש לענין הוצאה מרשות לרשות בגד של איש על אשה ולהפך. ועי"ש מצפה איתן שהביא ראייה מבראשית יד טז "הנשים ואת העם". ויש שהביאו ראייה מנחמיה ה' א' ותהי צעקת העם ונשיהם גדולה אל אחיהם היהודים" ועיין תלמידי רבינו יונה ברכות כ: ד"ה תפילה ורא"ש שם פ"ג ס"ג יג שביארו שכיון שהם עם אחר לכן אינן בערבות של כל ישראל זה על זה.

והדעת הוא המתווך^ט בין שני הפכים (כ/כא) העיקר בין המח והלב בין השכל להתפעלות הלב, על כן כל השידוכים שבעולם כולם נעשים על ידי הבר דעת שיש בעולם דהיינו הצדיק שיש לו הדעת השלם ביותר בדור, דהיינו שמקיים יותר מכל אדם אחר, את מה שיודע, דהיינו שכל ידיעה שמושיג בשכלו מאיר אותה להתפעלות הלב להיות מוציא אותה לפעול בעשייה של מצווה. וכמאמר חז"ל (אבות ג' ט) שלא תהיה חכמתו מרובה ממעשיו. ומי שבעצמו כוחו גדול לקשר המח ללב, אזי בכוחו גם לשדך בני זוג דהיינו לב ומח של אחרים, וע"כ לפעמים קשה למצוא זוגו, כי לפעמים שני המשודכים רחוקים מאד מצד הטבעים שלהם ששונים מאד עוד יותר מהרגיל והם שני הפכים ביותר זה מזה, ע"כ קשה למצוא זוגו^כ. כי אנו בני ישראל לא כהגויים שעיקר זיווגם הוא מצד התאוה כמו החיות, אבל בישראל השידוך הוא חיבור הנשמות, וכיון שאיש ואשה הם בטבעים שונים מאד, קשה שהתקשרות בין איש ואשה תיחיה שלימה באופן שיבין האחד את צרכי השני עד שירגיש חסרונו וכאבו של הבן זוגו, כמו בן זוגו בעצמו/כ"ו ויחיו באמת בחיבור לבבות אמיתי בבחי' והיו לבשר אחד/כ"ז.

והתיקון לזה, שצריך שיבוא האיש להבר דעת לשמוע תורה מפיו ועי"ז יזכה בעצמו לדעת ועל ידי זה יוכל למצוא השידוך שלו. כי עיקר הדעת צריך שיהיה לאיש ועי"ז יוכל להתחבר להדפך ממנו וכשיש לאיש דעת אזי גם בת זוגו זוכה קצת בדעת אע"פ שנשים דעתן קלה, והעיקר שכשיש לאיש דעת אזי האשה לא מתנגדת ואזי מצד טבע הביטול שלה מתחברת גם בלא דעת כל כך, אבל כשלאיש אין דעת אזי אין בה רצון להתבטל ומתנגדת לו. ועיין לעיל תורה פז תנינא, כך נראה לי לבאר העניין כאן.

כי כל זמן שהדעת בכח דהיינו לפני ששומע תורה מהצדיק אזי לפעמים אי אפשר לחבר המשודכים כשהם בהיפך גדול זה מזה, כי לפעמים הם בהיפך גדול מאד זה מזה כנ"ל, ואז אי אפשר להדעת לחבר אותם כל זמן שהדעת בכח. על כן צריך האיש לשמוע תורה

^ט מתווך בין הפכים – עיין לעיל תורה פ' חלק א' – ומה הוא השלום שמחבר תרי הפכים. בחי' יוסף שמחבר תרי הפכים, וידוע ששלום נקרא היסוד. וצ"ע החילוק בין מה שמחבר השלום למה שמתווך הדעת. והאם נקט כאן דווקא מתווך ושם דווקא מחבר, או לאו דווקא. כי גם כאן נקט מחבר אבל לא לגבי הפכים אלא לגבי המשודכים. וצ"ע.

^כ עיין תורה ד' בחלק ראשון [עיקר הדעת אחדות חסדים וגבורות]

עיין תורה ד' אות ג' – וזהו פרוש: (הושע י"ד): "קחו עמכם דברים" וזהו דברי דברים, זה בחינת מלכות, כמו דבר אהרן לדור (סנהדרין ח.). דבר, לשון מנהיג ומושל. ושובו אל ה' שיתקנו ויעלו את הדברים, את בחינת מלכות, בחינת אלהים אל ה'. הינו כנ"ל: "בה אהלל דבר, באלהים אהלל דבר", הינו שידע, שכל מארעותיו, כלם לטובתו, ויברך על כל הדברים הטוב והמטיב:

[אות ד] וכשידע כל זאת נקרא ידיעה שלמה, פי עקר הדעת הוא אחרות של חסד וגבורה (ב). זה נקרא דעת, הינו שלא יחלק בין חסד לדין, ויברך על כלם "הטוב והמטיב". וזה נקרא: "ה' אהרן ושמו אהרן" כמאמר חכמינו, זכרונם לברכה, שלעתיד יהיה אחרות גמור, שיהיה כלו הטוב והמטיב:

^{כא} הטשערינער רב ציין כאן לתורה ד' וצ"ע הקשר כי שם הדעת היא שידוע שכל מארעותיו לטובה, לכאורה החידוש הוא רק שידוע שגם הרע הוא טוב. וכלשון רבנו שלא מחלק בין חסד לדין כי גם הדין הוא יודע שזה מצד טובו וחסדו ית' אבל איך מובן מכאן שהדעת מחבר הפכים הרי לכל היותר ישיג אשתו אינה רעה, אבל איך ירגיש בלב שלם באמת את חסרונותיה של אשתו אע"פ שמצד טבעו אין לו שום השגה מדוע דבר כזה נקרא חסרון.

ונ"ל כי באמת מה שאומר רבנו שהדעת הוא אחרות חסד וגבורה, הכוונה היא שמי שזוכה להתקשרות וחיבור בלב שלם להקב"ה מרוב השגת טובו ית' שהוא הוא רק טוב ומטיב, רק עי"ז יוכל בלב שלם לומר על הנהגת הדין כלפיו שהוא באמת רק טוב, נמצא שבאמת הדעת הזו שמאחד חסד ודין נובע מהתקשרות נפלאה להקב"ה וכשזוכה לזה יכול גם לזכות להתקשרות לשאר דברים שרוצה, כי כבר זכה לצאת מישות ההתקשרות לעצמו.

^{כב} ובאמת בכל שידוך יש קטרוגים גדולים מחמת רוב התיקונים הנפלאים שיש על ידו כשהוא בקדושה – ועיין ספר אבני אש לאהרן שפירא (עיניני נישואים דף כג) – ויש כי הקשר בין קידושין בטבעת לבין הא דנהוג שהכלה סוככת (סובבת) את החתן כבר מובא ב"עיר וקדיש" עמוד י' "בוציאנה דנהורא" החדש עניני נישואין מהרבי ר' ברוך'ל ממעוזיבזו ז"ע וכה דבריו ידוע שכאשר שולחין נשמה לעולם הזה מצטרפת אליה גם נשמה מסטרא אחרא עם זכר נקיבה ועם נקיבה זכר ובעונת השידוכים הסטרא אחרא מנסה למנוע השידוך ולכן בכל שידוך מוכרחים לשנות מן האמת בכדי לשחדם ווראה מה שכתבנו בזה להלן בפרשת חיי שרה ופרשת בשלח ועיין שם שזה בכלל מה שאמרו קשה זיווגו של אדם) והוסיף שבמקרה והשדכן אינו אומר שום דבר שקר הוא ערב שלא יוגמר השידוך. וזה ענין שהכלה מקיפה את החתן שבע פעמים, להפריד ממנו נשמת הסטרא אחרא (וכעין הקפת יריחו ז' פעמים). וזה גם ענין נתינת הטבעת להקיף אצבע הכלה ובכך להפריד ממנה נשמת הסטרא אחרא. והיות דבסטרא אחרא הנוקבא תקיפה מהדוכרא, על כן בהפרדת הנוקבא מהחתן, מקיפין ז' פעמים, ובהפרדת הדוכרא מהכלה סגי בהקפה אחת. ויש להוסיף שלפי זה גם יובן מה שנוהגין שהחתן עונד את הטבעת על אצבע הכלה, ולא מסתפקין במסירה לידה, והוא בכדי לעשות הקפה, וכן יובן ענין צורת הטבעת בדמות ס' וס' לבטל בכך חס הס"מ דאילו האותיות א"ל שבו מצד הקדושה הם, שמשם מקור חיותו, כידוע).

^{כג} מפורסם המעשה מרבי אריה לויין שבא עם אשתו לרופא ואמר לו דוקטור הרגל של אשתי כואבת לנו.

^{כד} בראשית פרק ב (כג) ויאמר האדם זאת הפעם עצם מעצמי ובשר מבשרי לזאת יקרא אשה כי מאיש לקחה זאת: (כד) על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד:

מפיו של הצדיק הבר דעת שאז יוצא הדעת בבחי' מפיו דעת ותבונה כה(משלי ב')/כ"ו, ואזי כשיוצא הדעת מכח אל הפועל אזי הצדיק הבר דעת יכול לשרכם אף אם הם בהיפך גדול זה מזה צ"ע אולי בשעה שמוציא הצדיק מכח לפועל תורה של דעת בשעה שהאיש אצלו, יש לכל השומעים חלק בתורה כמבואר בתורה יג (ובתורה כ) שהצדיק מעלה את נפשותם מייך נוקבין ועי"ז מוריד תורה, ולכן זה פועל מאד בנשמות השומעים ובבני זוגם שהם למעלה נשמה אחת.

וזה אותיות שידוך ר"ת (מלאכי ב')/כ"ו כי שפתי כהן ישמרו דעת ותורה וזהו יבקשו מפיהו כי צריך לבקש התורה מפיו דווקא כדי להוציא הדעת מכח אל הפועל כנ"ל, ועל כן צריך לשמוע תורה דווקא מפיו וכשהאיש שומע מהצדיק בר דעת מעוררת התורה את נשמתו ונשמת בת זוגו להמשך זה אל זה, וגם בעצמו זוכה לדעת להתחבר לבת זוגו שע"ז נעשה רצונה אליו. אף שגם בדיבורים פשוטים שיחות חולין/כ"ח של הבר דעת יש בהם גם כן דעת שכיון שכל מהותו חיבור והתקשרות אליו ית' ולא מסיח דעתו ממנו ית' לרגע ממילא כל דיבור שלו הוא נמשך מהדעת, אף על פי כן צריך לשמוע תורה דווקא כי בדברי תורה שאומר יש בחי' שידוך, כפי שהולך ומונה ג' בחי' שידוך שיש באמירת תורה. כי התורה נקראת כלה כמו שאמרו חז"ל (פסחים מט ע"ב)/כ"ט אל תקרי מורשה [ל']/לא אלא מאורסה כיוון שהיא כלה והלומד אותה הוא החתן והצדיק הבר דעת שמלמד הוא השדכן.

^{כ"ב} בתקפא (משלי י') ובתשכט תוקן

^{כ"ו} משלי פרק ב (ה) אָז תְּבִין יִרְאֵת יְדֻד וְדַעַת אֱלֹהִים תִּמְצָא: (ו) פִּי יְדֻד יִתֵּן חֶכְמָה מִפִּי דַעַת וְתְבוּנָה:

מלבי"ם לספר משלי פרק א פסוק ד - חלק באור המלים - דעת, נופל על כל דבר שמתברר לאדם בידיעה ברורה, והוא מה שיתברר ע"י החושים, או ע"י מושכלות ראשונות, כמו שהכל גדול מן החלק וכדומה, או ע"י מופת השכל, וכן תהיה לאדם ידיעה ברורה בדבר שנקבע בלבו כך ע"י ראיות רבות, או גם האמונה שנקבעה בלבו לאמת ברור, כמו אמונות התורה שנתבררה באותו המעמד הגדול בנבואה ובאותות ובמופתים, ועפ"ז יצויר דעת גם בחקי החכמה כמו שנתבאר בס' זה בכ"מ. מזימה גדרו המחשבות העמוקות, ויש המעמיק במחשבות רבות, ויש המעמיק בעומק העיון במחשבות החכמה שמוה מדבר פה, וע"ל (ג' כ"א ה' ב'):

^{כ"ז} מלאכי פרק ב (ז) פִּי שְׁפָתַי כֹּהֵן יִשְׁמְרוּ דַעַת וְתוֹרָה יִבְקְשׁוּ מִפִּיהוּ פִּי מְלֹאךְ יְדֻד צְבָאוֹת הוּא:

רש"י (ז) כי שפתי כהן - עליהם מוטל לשמור דעת למה שהרי תורה יבקשו מפיה שכבר דבר זה מסור להם יורו משפטיך ליעקב (דברים ל"ג). כי מלאך - שלוחו של הקב"ה כמלאכי השרת לשרת לפניו וליכנס לפניו במחיצתו:

^{כ"ח} עיין יומא יט: אמר רבא השח שיחת חולין עובר בעשה שנאמר ודברת בם. ואעפ"כ עיין ע"ז יט: ועלהו לא יבול אמר רב אחא בר אדא אמר רב ואמרי לה אמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב שאפילו שיחת חולין של ת"ח צריכה תלמוד שנאמר ועלהו לא יבול.

פרש"י - שיחת חולין - של חכמים צריכה תלמוד כדי להתלמד לדבר בלשונם שהוא בלשון נקיה ועושר ומרפא: ועלהו - הוי דבר קל שבאילן וכתוב לא יבול כלומר לא ילך לאיבוד:

ועיין שיחות מורה"ן - אות קכד - ומי שזכה לשמע דבור מפיו היה נכנס בקרבו כאש בוערת ממש. ואי אפשר לבאר ולציר לא בכתב ולא בפה עצם תבערת קדושת דבוריו שיצאו מפיו הקדוש והנורא בקדושה ובטהרה. אשר כל דבור ודבור שלו אפלו בשיחת חולין, מכל שכן כשהיה מדבר בעבודת השם או כשהיה אומר ומגלה תורה, היה כל דבור ודבור מאיר ומזהיר ומתלהב כאש לוחט רשפי רשפי שלהבת. ומי שהיה מאזין ומקשיב לדבריו באמת ובתמימות היה כל דבור ודבור שלו פורח ונכנס בקרבו כלבת אש ממש עד שכל אחד מהשומעים היו נמשכין על ידי דבוריו להשם יתברך בהתקשרות נפלא והתלהבות גדולה להשם יתברך באמת. ועל פי רב היה נדמה לנו באותו שעה שעמדנו לפני הדרת קדושתו הנורא, שבודאי לא יהיה לנו עוד שום בחירה. כי בודאי בהכרח להיות כרצון השם יתברך ואי אפשר לפרד עוד מהשם יתברך. מכל שכן לשנות רצונו יתברך לעבר חס ושלום אפלו איזה דבר קל בעלמא. כי הלב היה נמשך מאד מאד להשם יתברך על ידי דבוריו הקדושים אשר אי אפשר לשער ולערך: גם עכשו כל מי שיעסק בספרי רבנו הקדוש והנורא זכר צדיק וקדוש בברכה, ויעין ויסתכל בהם באמת ובתמימות ודאי יתלהב לבו מאד להשם יתברך כי כל דבריו כגחלי אש:

ועיין לקוטי עצות - ערך צדיק אות טט. מה שהצדיק מדבר עם העולם לפעמים שיחת חולין הוא טובה גדולה להם, כי דיקא על ידי זה הוא מקשר אותם אל הדעת שהוא התורה. כי יש בני אדם שרחוקים מהתורה מאד, עד שאי אפשר לקרובם על ידי דברי תורה כי אם על ידי שיחת חולין דיקא, שהצדיק מלביש בהם את התורה. גם לפעמים הוא טובה להצדיק שצריך לפקח דעתו ולהחיות את עצמו על ידי שיחה זאת, וממילא מגיע טובה גדולה לזה האיש, שמדבר עם הצדיק שיחת חולין ומחיה אותו (פא):

^{כ"ט} פסחים מט: - תניא היה רבי מאיר אומר כל המשיא בתו לעם הארץ כאילו כופתה ומניחה לפני ארי מה ארי דורס ואוכל ואין לו בושת פנים אף עם הארץ מכה ובוטל ואין לו בושת פנים: תניא רבי אליעזר אומר אילמלא אנו צריכין להם למשא ומתן היו הורגין אותנו תנא רבי חייה כל העוסק בתורה לפני עם הארץ כאילו בועל ארוסתו בפניו שנאמר (דברים לג-ד) תורה צוה לנו משה מורשה אל תקרי מורשה אלא מאורסה גדולה שנאה ששונאין עמי הארץ לתלמיד חכם יותר משנאה ששונאין עובדי כוכבים את ישראל ונשותיהן יותר מהן:

^ל דברים לג ד'

^{לא} דברים לג ד' - תוֹרָה צְוָה לָנוּ מֹשֶׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב:

פרש"י - תורה. אשר צוה לנו משה, מורשה היא לקהלת יעקב, אחזונה ולא נעזבנה:

ויש בה גם כן שני הפכים כי יש בה שני מיני אותיות (לב/לג/לד) כי יש אותיות מעולם הבינה
 שנקראות אתון רברבין העליון ויש אותיות מהמלכות התחתונה שנקראות אתון זעירין. ובהקדמת הזוהר
 ביאר בתיבת "בראשית ברא" אות ב' שבה פתח את התורה ואות א' שבתוכה הן אותיות רברבין וב' של ברא
 היא מאתון זעירין, ואות א' של אלקים היא מאתון רברבין שבבינה ואות א' של את היא מאתון זעירין.
 ובזוהר פנחס מבאר כפשוטו שיש אותיות גדולות בתורה כגון ע' דשמע ישראל ואותיות קטנות כגון א' דויקרא
 עכ"פ היסוד הוא אחד שהגדולות שרשן בבינה והקטנות שרשן במלכות ובזוהר פקודי רכתא: ל"ה ביאר שהן בחי'
 דכר ונוקבא. אמנם עיין שם שיש עוד בחי' דכר ונוקבא באותיות כי כ"ז אותיות מתחלקות לט' נקבות ו"ח
 זכרים, ורבינו לא ביאר כוונתו אלא הטשערינער רב ציין להקדמת הזוהר הנ"ל כי הבין שהכוונה לזעירין
 ורברבין אבל אולי כוונת רבינו לט' זכרים ו"ח נקבות ואולי לשניהם. עכ"פ כך או כך הצדיק בר דעת משדך
 האותיות זכרים ונקבות על יש בתורתו כח השידוך.

וכשהצדיק אומר תורה הוא בחי' משדך שידוכין כי דברי תורה עניים במקום זה ועשירים
במקום אחר (ירושלמי ר"ה פרק ראוהו ב"ד [ל"ו]) הפירוש כי יש סוגיות בתורה שאין להם ביאור
 במקומם אלא במקום אחר וצריך לחבר דברי תורה ממקום למקום, והבר דעת יודע לשדך את הביאור
 הנכון הנמצא בסוגיא רחוקה לבאר על ידו עניין בסוגיא שעוסק בה כי מחברים דברי תורה ממקומות
 מפורזים שהם רחוקים זה מזה ומחברים אותם יחד ועל ידי זה נעשה החידוש שמחדשים.
 נמצא שהיכן שהם עניים ששם יש קושיא כי חסר ביאור זה בחי' נוק' והיכן שהם עשירים דהיינו ששם מבואר
 העניין זה בחי' דכר והצדיק הבר דעת הוא השדכן.

נמצא כשהצדיק הבר דעת אומר תורה הוא משדך שידוכים כנ"ל כי התורה כלה והלומד חתן
 והצדיק משדך ויש בה אותיות גדולות וקטנות בחי' זכרים ונקבות ויש ענינים עניים במקומם ומתבארים ממקום

²⁷ עיין הקדמת הזוהר [דף ג:] אתון רברבין ואתון זעירין [עוד עיין זוהר תצווה קפ: ופקודי רכתא: ותרומה קלב. ופנחס רכ. ויצא קנט: וזוהר חדש שיר השירים פא:]

²⁸ בתרלד יש כאן ד' תיבות נוספות: אתון רברבין ואתון זעירין

^{לד} וזה הקדוש פנחס דף רכ. – אהדר ההוא טולא קמלקדמין חזר ונתעורר אותו הצל ככתחילה (מנזכ לעיל בקף ר"ז ע"כ נציאונו עמ' ע"ג) שבו היה מלובש נשמתו
 של רבי פנחס בן יאיר כדלקמן, וְאֵלֶּיָא גוּ בֵּיתָא קְמוּ דִּיקְנָא דְּבַר גֵּשׁ וְהִלְךְ בְּבֵית וְהִיה נְדָמָה כְּצוּרַת אֲדָם, גַּפְלָל עַל אֲנָפִי רַבִּי אַבְבָּא נָפַל רַבִּי אַבָּא עַל פְּנֵי
 מהתרגשות ופחד כדלקמן, אָמַר רַבִּי יוֹסִי לְרַבִּי אַבְבָּא אֲדַפְרַנָּא דְּבַהֲאֵי אַתְרָא חֲמִינָא לִיָּה לְרַבִּי פְּנַחֵס בֶּן יְאִיר נֹזְכְרִי שְׁבִמְקוּם הַזֶּה רֵאִיתִי פַעַם אֶת רַבִּי פְּנַחֵס בֶּן
 יאיר, יוֹמָא חַד תְּהוּ קָאִים בְּהֵאֵי דִּיקְנָא יוֹם אֶחָד הִיָּה עוֹמֵד בְּמִקְוֵה הַזֶּה, וְתָהוּ אָמַר תְּהִי וְכך הִיָּה אֹמֵר פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהְרֹן הַכֹּהֵן, בָּאת י' זְעִירָא לְכֹן
 כתוב פינחס באות י' קטנה בתורה, בְּגִין דְּתֵרִין אֲלֵפִין בֵּיתִין רִשִּׁימִין לִפִּי שֶׁב' מִינֵי אֲלֵפִין בֵּיתִין רְשׁוּמֹת בְּתַנְךְ, אֲלֵפִיָּא בֵּיתִיָּא דְּאֶתְוֹן רַבְרַבִּין א' ב' שֶׁל
 אותיות גדולות, כְּמוֹ א' שֶׁל אֲדָם (כִּיִּשׁ סִפְרֵי דְנָכְרֵי הִימִס). וְב' שֶׁל בְּרָאשִׁית, וְכֵן יֵשׁ בְּתַנְךְ כָּל הַכ"ב אֲוִתוֹת, בְּאוֹתוֹת גְּדוּלוֹת, וְאֲלֵפִיָּא בֵּיתִיָּא דְּאֶתְוֹן זְעִירִין וִישׁ
 בתנך כל כ"ב אותיות, באותיות קטנות, כְּמוֹ א' זְעִירָא שֶׁל וִיקְרָא, וְב' שֶׁל וְלִכְתָּהּ, וּמִפְרַשׁ אֶתְוֹן רַבְרַבִּין אֵינֻן בְּעֵלְמָא דְּאֵתִי הָאוֹתוֹת גְּדוּלוֹת הֵם בְּעוֹלָם הַבָּא,
 הֵם סוּד כ"ב אֲוִרוֹת שִׁישׁ בִּיסוּד דְּבִינָה, וְאֶתְוֹן זְעִירִין אֵינֻן בְּעֵלְמָא תְּתָאָה וְאוֹתוֹת הַקְּטָנוֹת הֵם בְּעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן, הֵם סוּד כ"ב אֲוִרוֹת שִׁישׁ בִּיסוּד דְּמַלְכוּת, י' זְעִירָא
 בְּרִית קְדִישָׁא אוֹת י' קְטָנָה הִיא בְּרִית קוֹדֶשׁ, דְּהֵינֻן בְּעֵטְרַת הִיסוּד שְׁהִיא בְּחִינַת הַמַּלְכוּת, פִּינְךְ דְּקִיָּי פְּנַחֵס עַל בְּרִית דָּא כִּיּוֹן שְׁקָנָא פְּנַחֵס עַל בְּרִית
 הַזֶּה, אֲתוֹסְפָּא בֵּיה' י' זְעִירָא רְזָא דְּבְרִית דָּא נְתוּסְפָּא בּוֹ אוֹת י' קְטָנָה שְׁהִיא סוּד בְּרִית הַזֶּה, דְּהֵינֻן שְׁקָבַל הָאֲרַת הַמַּלְכוּת כְּדִמְפְרַשׁ וְאוּלָּן.

ועיין זוהר תצוה דף קפ: – אַרְבְּעִין הִיָּה נִשְׁאָרוֹ אַרְבְּעִים, וְתֵרִין אֲוִדִינִן יְמִינָא וְשְׂמָאלָא וְתֵרִין לֹאָה ב' אֲוִנִים שְׁהֵם סוּד חֲמֵנָה וְכֵינָה, הָא אַרְבְּעִין וְתֵרִין הִיָּה לְךָ מִס' מ"ב
 דְּפִשׁוּט וּמֵלָא וּמֵלָא לְמַלְא סְבַכְמ"ב הַנְּכַלְלִים בְּכֵינָה, וְהֵינֻן אֲלֵפִין מ"ב אֶתְוֹן עֲלָאִין אֲלוֹ הֵם כְּנַגְדֵּי אֲוִתוֹת גְּדוּלוֹת שְׁבִינָה, שְׁהִיא סוּד ה' לִאֲשׁוּנָה שְׁבֵה קִיּוּמִין, דְּאֵינֻן אֶתְוֹן
 רַבְרַבִּין דְּאוֹרִיָּתָא שְׁהֵם סוּד אֲוִתוֹת גְּדוּלוֹת שְׁכַתוּרָה שְׁהֵם בְּכֵינָה, וְהוֹלֵךְ לִפְרֵס כֵּךְ בְּגִין דְּאֵיתִי אֶתְוֹן רַבְרַבִּין וְאֵיתִי אֶתְוֹן זְעִירִין לִפִּי שִׁישׁ אֲוִתוֹת גְּדוּלוֹת וְישׁ אֲוִתוֹת קְטָנוֹת,
 אֶתְוֹן רַבְרַבִּין אֵינֻן לְעֵילָא הָאוֹתוֹת גְּדוּלוֹת הֵם לְמַעְלָה בְּכֵינָה, אֶתְוֹן זְעִירִין לְתַתָּא וְאוֹתוֹת קְטָנוֹת הֵם לְמַטָּה בְּמַלְכוּת שְׁבֵה נְכַלְלוֹת מ"ב אֲוִתוֹת לֹאָה בְּכַה, וְכָלָא לְתַתָּא
 בְּגוּוּבָא דְּעֵילָא וְכַל מַה שְׁהוּא לְמַטָּה בְּמַלְכוּת הוּא כְּעִין שְׁהוּא לְמַעְלָה בְּכֵינָה.

וההכלל שיש בין אותיות קטנות לגדולות הוא בגין דאית שמחן קדישין עלאין לפי שיש שמות הקושים עלוונים שהם בבינה, דקיימין ברעו דרוחא ולבא בלא
 מלולא פלל הקיימים בלון הרוח וכונה הלכ בלא דיבור כלל, ר"ל שני לכוין בהם במחשבה ופעלו פעולה מפי שהם בעולם העליון התלוי במחשבה וההיור הלכ, ואית שמחן
 קדישין תתאין דקיימין במלה ויש שמות הקושים תחתונים שהם במלכות שקיימים בדיבור, ר"ל שצריך להזכיר את השמות כשהם ובמשיכו דמחשבה ורעו עלייהו וגם
 בהמשכת המחשבה והלעון עליהם.

^{ל"ה} עיין זוהר הקדוש פקודי דף רכתא: וְרָזָא דְּאֵלֵּין שְׁבַעָה וְעֶשְׂרִין וְכוּ' שֶׁל אֲלוֹ הַכ"ז אֲוִתוֹת הַתּוֹרָה, אֵינֻן תְּשַׁעָה אֶתְוֹן דְּאֵינֻן בְּרָזָא דְּנוֹקְבֵי הֵם ט' אֲוִתוֹת כְּסוּד
 נְקוּבָה, לְאֶתְחַבְרָא בְּהוּ נּוֹקְבָא עִם אֵינֻן תְּמַנִּיסָר אַחְרֵינִן בְּרָזָא דְּאֶתְמַר לְהַחֲזִיר בְּהֵם ט' אֲוִתוֹת נְקוּבוֹת עִם ה"ח אֲוִתוֹת הַאֲחֵרוֹת שְׁהֵם בְּחִי' זְכָרִים כְּסוּד שְׁנֹאמַר לְעוּל,
 וְכָלָא אֵיהוּ כְּדָקָא חַזִּי וְהַכֵּל הוּא כְּלֹאֵי לְהוּת.

ולפי שדך כלן זענין האותיות, אמר עוד כי תא חזי בגוונא דאתון עלאין דעלמא עלאה בלא וראה כמו שיש אותיות עליונות בעולם העליון שהוא הבינה, הכי נמי אתון
 אחרנין לתתא כמו כן יש אותיות אחרות למטה במלכות, ומפרכ אתון עלאין רברבין האותיות העליונות של הבינה הם אותיות גדולות, ואתון תתאין זעירין
 ואותיות התחתונות של המלכות הם אותיות קטנות, וכלא דא בגוונא דא והכל הוא זה כענין זה, כי כל מה שיש צאותות גדולות יש גם כן צאותות קטנות, וכל הני
 רזין ברזא דדבר ונוקבא וכל אלו הסודות שיש כסוד אותיות הזכרים והנקבות, הם פלא חד בשלימות הכל אחד בשלימות, ועל דא פלא איהו ברזא עלאה ועל כן כל
 האותיות הם כסוד עליון. (ממ"ק וממ"מ ומפכשים)

^{ל"ו} פרק ג' הלכה ה'

^{לז} תלמוד ירושלמי מסכת ראש השנה דף יז. פ"ג הלכה ה' – תני בשם רבי נחמיה היתה באניות סוחר ממרחק תביא לחמה. דברי תורה
 עניים במקומן ועשירים במקום אחר א"ר יוחנן זו דברי רבי יודא ורבי יסא אבל דברי חכמים קידוש ב"ד ותקיעת שופר והשמט כספים
 משמיטין ניהא קדוש בית דין ותקיעת שופר השמט כספים לא בסוף הן משמיטין. רבי זעירה שמע לה מן הדא ויאמר אלי אל תירא דניאל
 כי מן היום הראשון אשר נתת לבך להבין ולהתענות לפני אלהיך נשמעו דבריך. כבר נשמעו דבריך. א"ר יוחנן טעמיה דר' יהודה כדי
 ליתן את המצוי על המצוי ואת שאינו מצוי על שאינו מצוי:

רחוק והצדיק משדך ביניהם, ואע"פ שכל זה נמצא גם בתורה של כל למדן אבל כשצדיק הבר דעת משדך בדברי תורתו אזי פעולת תורת השידוך שלו בשרש נשמות ישראל ופועלת שידוכים לנשמות השומעים. **ע"כ צריכין לשמוע מפיו תורה דווקא** כי מי ששומע מהבר דעת תורה בשעה שמוציא דעתו מכח אל הפועל דהיינו לגילוי זוכה גם הוא לדעת/לי"ו **ועל ידי זה יכולין למצוא זיווגו כנ"ל :**

עד כאן ביאור חברותא לתורה פט תנינא

^{לח} כאמור זה לא ברור ממש אם זוכה לדעת ועי"ז למצא זיווגו או שהצדיק בעצמו בשעה שאומר תורה בדעת מקרב את הבני הזווג או שמבטל את המניעות או שגורם שלבטל את ההפכיות שלהם. ואולי הכל נכון אבל העיקר שצריך האיש להשתדל לזכות לדעת כי בו תלוי הכל וכנ"ל.

